

Roszczenie wykonawcy
o waloryzację wynagrodzenia
na podstawie kodeksu cywilnego

(klauzula *rebus sic stantibus*)

Czym jest ustawowe roszczenie waloryzacyjne?

- **Każdemu** podmiotowi – na podstawie art. 357¹ lub art. 632 § 2 k.c., tj. klauzuli *rebus sic stantibus* – przysługuje **ustawowe roszczenie o podwyższenie przez sąd należnej ceny (wynagrodzenia)** w przypadku, gdy:
  - po zawarciu umowy doszło do nadzwyczajnej (nieprzewidywalnej) zmiany realiów rynkowych (tu: wzrostu cen materiałów, usług),
  - wykonanie umowy powoduje po stronie podmiotu powstanie „*rażącej straty*”,
  - istnieje związek przyczynowy między powstałą stratą a wzrostem cen.
- Roszczenie o podwyższenie wynagrodzenia dotyczy zarówno **kontraktów kosztorysowych (art. 357¹ k.c.) jak i ryczałtowych (art. 632 § 2)**.
- Katalog przesłanek określonych w art. 357¹ k.c. oraz 632 § 2 k.c. jest zbliżony – oba przepisy odnoszą się do nadzwyczajnej zmiany okoliczności faktycznych lub sytuacji prawnej stron, nieprzewidywalnej i wykraczającej poza typowe ryzyko kontraktowe.

Czym jest ustawowe roszczenie waloryzacyjne?

*„Podmiot wykonujący roboty drogowe jest przede wszystkim podmiotem profesjonalnie realizującym wykonawstwo w zakresie robót budowlanych, **a nie graczem giełdowym**. Nie można w związku z tym czynić pod jego adresem zarzutów o możliwości przewidzenia nagłych skoków cen tylko dlatego, że w historii takie skoki kiedyś już występowały.”*

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 2016 roku, sygn. akt: VI ACa 569/15

Klauzula *rebus sic stantibus*
(art. 357¹ oraz art. 632 § 2 k.c.):
przesłanka nadzwyczajnej zmiany stosunków

- Gwałtowny spadek podaży lub popytu i związana z nim zmiana cen danego towaru lub usługi – jako wynik zdarzeń o charakterze ekonomicznym – mogą być kwalifikowane jako nadzwyczajna zmiana stosunków.

- Przykłady nadzwyczajnej zmiany stosunków uznane przez orzecznictwo:
  - wzrost podatku VAT o 15% (2004 r.),
  - wzrost cen stali o 70 – 90% (2001 r. – 2003 r.),
  - wzrost cen asfaltu o 80 – 100% (2009 r. – 2012 r.).

Czy umowa musi zawierać odwołanie do klauzul *rebus sic stantibus*, aby możliwe było skorzystanie z nich?

- Klauzule *rebus sic stantibus* znajdują oparcie w przepisach kodeksu cywilnego, strony nie muszą zatem wprowadzać do umowy dodatkowych postanowień, aby móc z nich skorzystać.
- Jeżeli jednak Strony chcą wyłączyć ich zastosowanie, konieczne jest wprowadzenie do umowy stosownych postanowień. **Wyłączenie musi być wyraźne i jednoznaczne.**
- Jak wskazano w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt VII AGa 462/19 postanowienie umowne „wynagrodzenie nie podlega waloryzacji” nie wyłącza możliwości zastosowania klauzuli *rebus sic stantibus*.

Roszczenie oparte o klauzule *rebus sic stantibus*

- Ma charakter roszczenia o ukształtowanie umowy.
- Nie podlega więc przedawnieniu, jednak **wygasa z chwilą całkowitego wykonania zobowiązania**. Strona umowy może wystąpić do Sądu z żądaniem opartym o klauzuli *rebus sic stantibus*, dopóki umowa nie została w całości wykonana.
- Jak wskazuje się w doktrynie prawniczej: „*[u]prawienie do żądania ukształtowania stosunku prawnego przez sąd nie podlega przedawnieniu, gdyż nie jest roszczeniem (art. 117 KC). Termin jego realizacji nie jest jednak nieograniczony. Sąd może zmienić lub rozwiązać zobowiązanie tylko dopóty, dopóki ono istnieje.*”
R. Morek w: K. Osajda, Kodeks cywilny. Komentarz, komentarz do art. 357¹ k.c.

Kontakt

Andrzej Sokołowski

Radca prawny, Partner

Zespół Postępowań Sądowych i Arbitrażowych
Zespół Infrastruktury

andrzej.sokolowski@jdp-law.pl

Anna Wójcik

Adwokat, Associate

Zespół Postępowań Sądowych i Arbitrażowych
Zespół Infrastruktury

anna.wojcik@jdp-law.pl

Nota prawna

Wszelkie informacje zawarte w niniejszej prezentacji są dostępne nieodpłatnie. Publikacja nie ma charakteru reklamowego i służy wyłącznie celom informacyjnym. Żadnej z informacji zawartych w niniejszym materiale nie należy traktować jako porady prawnej ani oferty handlowej, w tym w rozumieniu art. 66 § 1 Kodeksu cywilnego.

JDP DRAPAŁA & PARTNERS Sp. j. niniejszym wyłącza swoją odpowiedzialność tytułem jakichkolwiek roszczeń, strat, żądań lub szkód wynikających lub związanych z korzystaniem z informacji, treści lub materiałów zawartych w prezentacji.